

LEDENVERGADERING

- Gezagswaardigheid
- Actualiteit VNG
- Politiek leiderschap

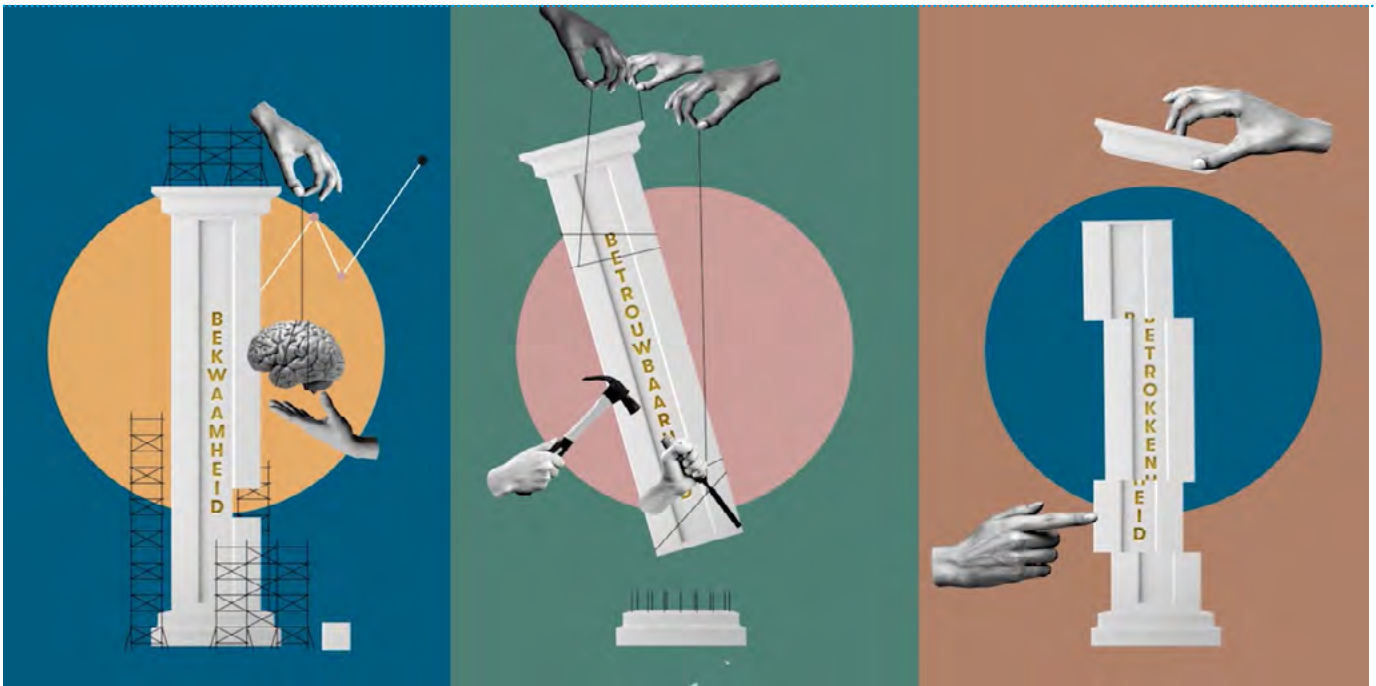

Gezagswaardigheid is de mate waarin het bestuur gezag verdient. Dat is ook afhankelijk van de prestaties. De Raad voor het Openbaar Bestuur signaleert dat de overheid aan slagkracht en daarmee ook aan gezag heeft verloren. Huri Sahin, ROB-lid, biedt het gehoor van raadsleden en bestuurders op de ledenvergadering van de VNHG enig perspectief. Met bekwaamheid, betrouwbaarheid en betrokkenheid kan gezag worden herwonnen.

“Gezag definieert de ROB als vrijwillig aanvaarde macht”, zegt Huri Sahin, als burgemeester van Rijswijk ook gezagsdrager. “Als overheid heb je draagvlak nodig voor je handelen om effectief te kunnen zijn. Behalve wetten, waarvan er genoeg zijn, heb je ook gezag nodig.”

Gezag is niet meer vanzelfsprekend, constateert de ROB, dat samenwerkte met de Filosofische School en sprak met talloze bestuurders, experts en ervaringsdeskundigen. “De overheid functioneert op verschillende terreinen niet goed. Denk aan de opvang van asielzoekers, de stikstofcrisis of de woningnood.”

De oorzaken hiervoor vat de ROB samen in vier ‘tekorten’. Sahin: “Allereerst het tekort van de macht. De overheid heeft grip verloren door vele diensten uit te besteden aan de markt en door teveel te verwachten van de zelfredzame burger.” Daardoor hebben overheden ook te maken met verlies aan kennis, het cognitieve tekort. “Gemeenten hebben het nu heel moeilijk om kennis te vinden en vast te houden. Waarom is bijvoorbeeld de inschaling van gemeentebestuurders lager dan bij andere overheidslagen?”

Ten derde is de overheid nogal procesmatig en faciliterend bezig en minder sturend; het morele tekort. Sahin: "Keuzes in beleid zijn onvoldoende herkenbaar in termen van normen en waarden, kijk maar eens naar de wmo". Tenslotte zijn er steeds meer initiatieven om burgers te betrekken maar deze kunnen het maatschappelijk tekort niet verbloemen. "Een deel doet luid en duidelijk mee, een grotere groep is afgehaakt om allerlei redenen die we meestal niet horen."

Lange termijn

Bekwaamheid, betrouwbaarheid en betrokkenheid zijn de sleutelbegrip-

pen die de overheid kunnen helpen om gezag te herwinnen, aldus Sahin en de ROB. Denk aan meer kennis en kunde in huis halen en meer focus op de lange termijn als het gaat om bekwaamheid. Betrouwbaarheid is erbij gebaat dat het bestuur burger beschermt bij digitalisering, waarbij legitimiteit niet mag worden ondermijnd door de 'objectiviteit' van algoritmen. Investeren in betrokkenheid houdt onder meer in dat overheden ook het perspectief van vaak ondervertegenwoordigde groepen als praktisch opgeleiden scherp op het netvlies moeten krijgen.

Kleine gebaren

Gezag herwinnen hoeft niet in grote gebaren te zitten, beklemtoont Sahin. "Spreek wat vaker je waardering uit voor partners en andere gezagsdragers, zoals de politie." Dat ze het bewustzijn in de zaal heeft weten aan te wakkeren blijkt uit diverse tips van Noord-Hollandse bestuurders en raadsleden:

- Durf kwetsbaar te zijn, vertel waarom je zo hebt gehandeld. Als je het vertrouwen van iemand hebt beschaamd, hoef je het niet te verliezen. Denk aan het moment dat je je kind vertelde dat Sinterklaas niet bestaat
- Organiseer reflectie van relatieve buitenstaanders, zoals een dwarskijkteam
- Durf ambtenaren de ruimte te geven om behalve naar rechtmatigheid vooral ook naar de rechtvaardigheid van beleid te kijken, zelfs als dat betekent dat je even buiten de lijntjes kleurt
- Vrees niet te snel precedentwerking; vaak denk je er in het volgende geval precies hetzelfde over
- Deel je dilemma's, zowel in je organisatie als in de gemeenteraad.
- Stimuleer ambtenaren persoonlijker contact te zoeken; mail niet altijd, maar bel ook soms. Doe dat als bestuurder zelf ook, als het even kan!

➔ [Publicatie ROB: Gezag herwinnen](#)

VNHG Algemene ledenvergadering - huishoudelijk

De Algemene Ledenvergadering van de VNHG heeft op 29 september 2023 in Dijk en Waard het jaarverslag en de jaarrekening 2022 plus de begroting 2024 vastgesteld. De contributie wordt iets meer. Het bedrag voor de Nieuwjaarsbijeenkomst van de provincie is voortaan inclusief. De VNHG wil

met extra inzet op communicatie de netwerkfunctie versterken.

In 2024 bestaat het bestuur uit: Han ter Heegde, Marian van der Weele, Marjan van Kampen, Attiya Gamri, John Does, Henriëtte de Vos, Ruurd Palstra, Lars Ruiter en Sjors Heestermans.

Het zijn drukke tijden voor de VNG. Een kabinetsformatie vraagt om een stevige lobby en positie. Ondertussen blijven hete hangijzers als de gemeentefinanciën en asielopvang, meer dan urgent.

Gemeentefinanciën

Nog steeds hangt het gemeentefondstekort van 3 miljard als een donkere wolk boven 2026. VNG-voorzitter Sharon Dijksma heeft premier Rutte aan tafel 'geroepen', vertelt VNG-directeur Leonard Geluk. Meer dan de erkenning van de problematische situatie voor gemeenten en de toezegging dat het kabinet in het voorjaar besluit over de opschalingskorting, heeft dat nog niet opgeleverd, moet hij toegeven. De VNG ervaart veel steun voor haar opstelling, zowel bij het ministerie als bij de Raad van State. "Het CPB gaat bovendien bij de doorrekening van verkiezingsprogramma's al uit van afschaffing van de opschalingskorting van 1 miljard. Dat is positief, maar uiteindelijk moet het zwart op wit komen te staan. Dat geldt ook voor goede afspraken over het accrès, de manier waarop het gemeentefonds meegroeit."

De VNG wil realistisch zijn. Topambtenaren hebben gewaarschuwd dat bezuinigingen onontkoombaar zijn, ze spreken van 17 miljard. Geluk: "Mocht dat ertoe leiden dat wij die 3 miljard niet krijgen, dan trekken we mogelijk daar de streep. Die 3 miljard is dan onze forse bijdrage aan die bezuinigingen. Maar dan worden gemeenten verder met rust gelaten. Die hebben financiële stabiliteit nodig." De zaal in de BroekerVeiling is verdeeld. "Is deze handreiking nu strategisch verantwoord?" "We hebben structurele middelen nodig in plaats van Spuk-gelden." "Waak ervoor dat het nieuwe kabinet gemeenten geen nieuwe taken zonder middelen in de maag splitst". Geluk: "Wij blijven hard eraan werken om gemeenten financiële ruimte te laten houden voor de grote opgaven en het eigen beleid. Ze mogen niet een uitvoeringsorganisatie van het kabinet worden."

Asielopvang

De Spreidingswet is deze week politiek in behandeling maar moet twee Kamers overleven. Spoedverzoeken voor noodopvang nemen weer toe. Statushouders blijven te lang in azc's. "Op alle vlakken loopt het helaas vast", erkent de Amsterdamse

wethouder Rutger Groot Wassink en voorzitter van de VNG-commissie Asiel & Migratie. Op de vraag vanuit de zaal waarom gemeenten niet versneld statushouders huisvesten zodat de reguliere opvang lucht krijgt, moet hij naar COA en IND wijzen. "Door capaciteitsproblemen daar loopt de koppeling van statushouders aan gemeenten achter."

In kleinere gemeenten met relatief weinig huurwoningen, is de taakstelling moeilijker uit te leggen, meldt een wethouder, "en we kunnen nergens bouwen". Groot Wassink herkent het probleem. "Ook ruimtelijk zijn er obstakels in dit verhaal. De VNG praat over een goede rol voor gemeenten, want niets is zo slecht als dit jojo-beleid. Het trekt een te zware wissel op de uitvoeringskracht van gemeenten."

Commissaris van de Koning Van Dijk gaat politiek de boer op met een voorstel om gemeenten voor twee jaar te verplichten opvangplekken te realiseren. "Even depolitiseren en doorpakken. Gemeenten hebben een verantwoordelijkheid."

→ [Interview met Van Dijk over de asielopvang op BNR, 2 oktober 2023](#)

COMMISSARIS VAN DE KONING VAN DIJK

“Ga buiten staan voor wat binnen besloten is”

De overheid staat onder druk. Niet alleen in relatie tot een wantrouwende burger maar ook in de onderlinge verhoudingen. Geen gemakkelijke opgave voor bestuurders en volksvertegenwoordigers, maar toon politiek leiderschap en kijk vooral naar wat je gezamenlijk wel wilt!

In de week waarin politici en rijks-ambtenaren in het bankje bij de Parlementaire enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening al dan niet boete doen, reflecteert commissaris van de Koning Arthur van Dijk over de rol van de overheid en de volksvertegenwoordiging. Luisterend naar een radioreportage over een goedbedoelde longcovid-regeling, viel het hem recentelijk weer op: “We maken alles zo ingewikkeld dat we alleen maar aan gezag verliezen. De overheid wordt meer gezien als een

groothandel in publieke diensten dan als vehikel om de publieke belangen te behartigen. Adviezen van het ROB zoals versterking van kennis en kunde en meer langetermijndenken kunnen we ter harte nemen om gezag te herwinnen.”

Als de overheid een betrouwbare belangenbehartiger voor de burger wil zijn, moeten politici ook leiderschap tonen, vindt Van Dijk; “Veel politici zijn managers. Raadsleden hoeven niet de uitvoering te doen. Ze moeten in hun visie wel nadenken over de uitvoering. En uiteindelijk ook durven beslissen! Politiek leiderschap betekent democratische besluiten durven te nemen en uit te voeren. En ga dan met zijn allen buiten staan voor wat je binnen hebt besloten.”

Rechtbank

Het huis van Thorbecke staat nog overeind, maar Van Dijk vraagt zich af of we nog wel goed kunnen uitleggen hoe het functioneert en hoe de verschillende verantwoordelijkheden bij elkaar komen. Dat een gemeente

en de provincie vaker in een rechtbank tegenover elkaar zijn komen te staan, is geen reclame. “Ik schaam me daar wel voor, we ondermijnen daarmee de gedachte van één overheid.”

Buitenspel

Maar het ligt ingewikkeld, voegt hij eraan toe. “Het gaat vaak over crisis. Een crisis betekent dat er ongebruikelijke maatregelen kunnen worden genomen, en de gemeenteraad buitenspel komt te staan. Ik snap dan dat op een gegeven moment de hakken in het zand gaan.”

Toch moeten overheden niet te veel naar elkaar wijzen. “Of je het glas halfvol of halfleeg noemt, er is altijd lucht of ruimte om te praten. Blijf je niet blindstaren op wat we hadden. Blijf in dialoog! Praat bovendien vooral over wat je samen wilt en zo min mogelijk over wat je niet wilt.”

VOLGENDE BIJEENKOMSTEN VNHG

De volgende bijeenkomst van de VNHG is op 11 december 2023 in het gemeentehuis van Bloemendaal van 19:00 - 21:00 uur.

Nadere informatie volgt

Kijk voor meer info op www.vnhg.info

Redactie:

Mark van Kollenburg

Vormgeving:

buro075

Ambtelijk secretaris VNHG:

Marloek de Greeff

vnhg@huizen.nl